



**Statistik om kommersiell linjetrafik på vatten 2012 – en pilotstudie** PM 2013:9



**Statistik om kommersiell linjetrafik på vatten 2012  
– en pilotstudie**

**PM  
2013:9**

**Trafikanalys**

Adress: Torsgatan 30

113 21 Stockholm

Telefon: 010 414 42 00

Fax: 010 414 42 10

E-post: [trafikanalys@trafa.se](mailto:trafikanalys@trafa.se)

Webbadress: [www.trafa.se](http://www.trafa.se)

Ansvarig utgivare: Brita Saxton

Publiceringsdatum: 2014-01-27

# Förord

Sedan den 1 augusti 2012 omfattas all regional kollektivtrafik på vatten av lagen om kollektivtrafik (SFS 2010:1065). För att inhämta kunskaper för att utföra en regelrätt statistikinsamling har Trafikanalys under 2013 gjort en pilotundersökning om utbud, resande och fartygsflotta inom den kommersiella linjetrafiken på vatten under 2012. Resultat och lärdomar från pilotundersökningen redovisas här.

Studien har genomförts av Åsa Greijer och Anders Hallberg på Statisticon AB. Projektledare på Trafikanalys har varit Tom Petersen.

Stockholm i mars 2014

Per-Åke Vikman  
Avdelningschef



# Innehåll

<b>Förord</b> .....	<b>3</b>
<b>Sammanfattning</b> .....	<b>7</b>
<b>1 Bakgrund</b> .....	<b>9</b>
1.1 Definitioner .....	10
Kollektivtrafik .....	10
1.2 Avgränsningar .....	10
<b>2 Metod</b> .....	<b>11</b>
2.1 Population och ram .....	11
2.2 Datainsamling .....	12
2.3 Mätning/frågeformulär .....	12
<b>3 Erfarenheter och förslag för kommande undersökning</b> .....	<b>15</b>
3.1 Generellt .....	15
3.2 Population och ram .....	16
Förslag till utveckling av rampopulation .....	16
3.3 Datainsamling .....	17
Förslag till utveckling av datainsamling .....	18
3.4 Mätning/frågeformulär .....	18
Generellt .....	18
Förslag utveckling insamlade uppgifter generellt .....	19
Utbud .....	19
Förslag till förändring av insamlade uppgifter om utbud: .....	20
Resor .....	20
Förslag till förändring av insamlade uppgifter om resor: .....	21
Fartyg .....	21
Förslag till förändring av insamlade uppgifter om fartyg: .....	21
3.5 Några resultat från undersökningen .....	22
<b>Bilaga 1: Frågeblankett</b> .....	<b>23</b>
Del 1. Inrikes trafik – inom län .....	23
Del 2. Inrikes trafik – mellan län .....	23
Del 3. Fartyg .....	24
Del 4. Definitioner .....	24
Utbud .....	25
Resor .....	25
Fartygsuppgifter .....	26





# Sammanfattning

Under år 2013 genomfördes för första gången en pilotundersökning om kommersiell linjetrafik på vatten som ett komplement till undersökningen om kommersiell linjetrafik på väg. Syftet har varit att kartlägga vilka företag som bedriver denna typ av trafik och i vilken omfattning detta görs.

I denna rapport presenteras erfarenheter från denna första undersökning samt ett antal förslag/rekommendationer inför kommande undersökningar. De viktigaste erfarenheterna från undersökningen är;

- Undersökningen bör avgränsas så att den endast omfattar den rent kommersiella linjetrafiken.
- Bortfallet i den nu genomförda undersökningen blev relativt stort. Inför nästa undersökningsomgång bör en mer noggrann genomgång av rampopulationens företag göras, och uppgifter matchas mot förslagsvis SCB:s företagsregister för att redan initialt kunna exkludera inaktiva företag liksom de allra minsta företagen.
- Till skillnad från i undersökningen kommersiell linjetrafik på väg ställs inte någon fråga om total körsträcka (sammanlagd linjelängd) i enkäten. För att kunna beskriva utbudet i form av sittplatskilometer/ "passagerarkapacitetskilometer" behöver utredas om denna uppgift är tillgänglig för uppgiftslämnarna. Om så är fallet behöver uppgifter om total körsträcka samlas in (per fartyg).
- Ytterligare kontakter med branschen bör tas för att klargöra vilka uppgifter som kan samlas in och hur de ska samlas in.

Bland undersökningens resultat kan nämnas att 23 företag i den relevanta populationen svarade på enkäterna. Dessa bedrev 91 linjer, varav 70 helt i egen regi och resten på uppdrag. Av dessa 70 linjer helt i egen regi var 56 inom län. Antalet avgångar i egen regi var drygt 35 000, varav 96 procent inom län. Antalet passagerare var knappt 1 miljon. De 74 fartygen som användes för trafiken är till största delen dieseldrivna, endast två drivs med annat bränsle. Tre fjärdedelar av fartygen är minst 30 år gamla, och en tredjedel är äldre än 60 år. Hälften av fartygen har minst 100 sittplatser.



# 1 Bakgrund

Syftet med en undersökning om "Kommersiell linjetrafik på vatten" är att göra en beskrivning av den till sjöss bedrivna kommersiella linjetrafiken i Sverige. Med detta avses trafik som utförs helt på kommersiell grund, den service som erbjuds i form av antal linjer, turer och sittplatser/passagerarplatser samt utnyttjandet av dessa tjänster i form av antal resor.

Sedan den 1 januari 2012 gäller en ny kollektivtrafiklag i Sverige<sup>1</sup> och sedan 1 augusti 2012 omfattar lagen även kollektivtrafik på vatten. Utgångspunkten för undersökningen var att efterlikna den undersökning som görs avseende kommersiell linje- och kollektivtrafik på väg, men eftersom operatörer på vatten var en oprövad undersökningspopulation kommer endast ett fåtal resultat från undersökningen att redovisas i år. Rapporten fokuserar istället på att ge en beskrivning av genomförandet samt erfarenheter inför framtida undersökningar.

Kommersiell trafik är sådan som inte regleras genom avtal med, eller med bidrag från det offentliga. Den bedrivs således av ett trafikföretag i egen regi eller på uppdrag av ett annat kommersiellt företag utifrån rent marknadsmässiga bedömningar och utan det offentligas inblandning. Det kommersiella trafikföretaget/uppdragsgivaren beslutar t ex helt på egen hand om linjesträckning, tidtabell, passagerarkapacitet, prissättning och när trafiken ska etableras eller upphöra.

Detta är första gången Trafikanalys genomför en undersökning av företag eller organisationer som har eller haft tillstånd att bedriva kommersiell linjetrafik till sjöss, i inrikes trafik. Endast företag eller organisationer som bedrivit verksamhet i egen eller delvis i egen regi, eller som utfört trafik åt ett annat kommersiellt företag eller ekonomisk förening ingår i (undersöknings-) populationen.

Viktiga användningsområden för statistiken är bland annat att ge underlag till:

- utvärderingen av den nya kollektivtrafiklagen som från och med 1 augusti år 2012 även gäller på vatten
- att kunna följa upp målet om en fördubblad kollektivtrafik till år 2020
- opinionsbildning inom bransch- och intresseorganisationer, t.ex. Skärgårdsredarna.

Genomförandet av 2012 års undersökning bör ses som ett försök att inför nästa års undersökning kunna dra viktiga lärdomar utifrån årets undersökning.

---

<sup>1</sup> SFS 2010:1065. För mer information om den nya kollektivtrafiklagen och dess konsekvenser hänvisas till Trafikanalys uppföljningsarbete, till exempel Rapport 2012:13 "Utvärdering av marknadsöppningar för kollektivtrafiken 2012", samt PM 2013:6 "De första regionala trafikförsörjningsprogrammen – en granskning med fokus på möjligheter för kommersiell kollektivtrafik".

## 1.1 Definitioner

### Kollektivtrafik

Transportstyrelsens tolkning av vad som är kollektivtrafik lyder<sup>2</sup>:

”Kollektivtrafik definieras i kollektivtrafiklagen med en hänvisning till EU:s kollektivtrafikförordning 1370/2007. I förordningens artikel 2 a definieras kollektivtrafik som persontransporttjänster av allmänt ekonomiskt intresse som erbjuds allmänheten fortlöpande och utan diskriminering.

Transportstyrelsen tolkar definitionen som att begreppet omfattar *trafik som har som huvudsyfte att transportera passagerare på en tidtabellbunden linje*.

Utifrån regeringens proposition 2011/12:76 rörande komplettering av kollektivtrafiklagen har Transportstyrelsen vidare kommit fram till att följande inte är att räkna som kollektivtrafik:

- beställningstrafik och chartertrafik
- rundresor där passagerarna åker tillbaka till samma utgångspunkttrafik som anordnas vid särskilda evenemang
- resor där logi eller andra turisttjänster ingår i resan
- resor där det huvudsakliga syftet är något annat än själva persontransporten”

Den andra punkten om rundresor har Trafikanalys tolkat som att så kallad hop-on hop-off-trafik med tidtabell räknas som linjelagd kollektivtrafik, men inte sightseeingresor där man inte kan gå på och av under färd.

Andra huvudsakliga syften än själva persontransporten har Trafikanalys tolkat som till exempel sightseeing, konsert eller måltid under själva färden.

Med *fortlöpande* avses i denna rapport även trafik som enbart bedrivs under vissa perioder under året.

## 1.2 Avgränsningar

Undersökningen syftar till att beskriva den kommersiella linje- och kollektivtrafiken i Sverige som bedrivs på vatten. Det avser den persontrafikservice som erbjuds i form av antal linjer, turtäthet och antal sittplatser/passagerarplatser samt hur tjänsterna används, i form av antal resor, utförda på kommersiell grund.

---

<sup>2</sup> <http://www.transportstyrelsen.se/Vag/Yrkestrafik/Kollektivtrafik/>

## 2 Metod

### 2.1 Population och ram

Den önskade målpopulationen i denna undersökning är företag eller organisationer som bedrivit verksamhet i egen eller delvis i egen regi, eller som utfört trafik åt ett kommersiellt företag eller ekonomisk förening.

För att identifiera denna tänkta målpopulation har ett antal olika register/källor använts:

- 1) Företag eller organisationer som ingår i Transportstyrelsens Sjö- och luftfartsavdelnings Inspektions- och Tillsynssystem (SITS) som innehåller uppgifter om ägare av passagerarfartyg (398 företag).
- 2) Medlemmar i branschorganisationen Skärgårdsredarna (89 företag, av vilka några även ingår i SITS).

SITS omfattar de fartyg som är registrerade som passagerarfartyg med kapacitet för mer än 12 passagerare<sup>3</sup>, i nationell och internationell fart, samt vägfärjor. Ur detta register hämtades uppgifter om totalt 657 unika fartyg. I SITS finns bl.a. uppgifter över den som är registrerad som ägare och den som är registrerad som "Company". "Company" betecknar fartygets ägare eller någon annan organisation eller person, såsom redaren eller den som hyr fartyget utan besättning, som har övertagit fartygsägarens ansvar för fartygets drift och som därmed gått med på att överta de skyldigheter och det ansvar som ISM-koden<sup>4</sup> föreskriver.

Skärgårdsredarna är en branschorganisation för passagerarfartyg med kapacitet för upp till 500 passagerare, men utan någon undre gräns för passagerarkapacitet. Föreningen omfattar 120 aktiva rederier med 340 fartyg. Föreningens flotta förfogar över 55 000 passagerarplatser. Årligen transporteras 35 miljoner passagerare och 12 miljoner fordon med Skärgårdsredarnas medlemsfartyg. I dessa uppgifter ingår såväl trafik som bedrivs helt kommersiellt som trafik som bedrivs med finansiering från det offentliga. Även Trafikverket Färjerederiet ingår, som i de flesta fall inte räknas som färjetrafik utan som väg.<sup>5</sup> De transporterade i stort sett alla av fordonen ovan och dessutom 1,2 miljoner passagerare 2012.

<sup>3</sup> <http://www.transportstyrelsen.se/sv/Sjofart/Fartyg/Fartygstyper/Fartyg-med-upp-till-12-passagerare/Registrering-av-fartyg/>

<sup>4</sup> International Safety Management (ISM) Code – Internationella säkerhetsorganisationskoden. IMO antog den 4 november 1993 Internationella organisationsregler för säker drift av fartyg och för förhindrande av förorening (Resolution A.741(18)). Sedan den 1 juli 1998 gäller den fartyg i nationell trafik som får föra 13 eller fler passagerare. (Sjöfartsinspektionen, "Rapport om vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra sjösäkerheten, 1994-2001", [http://www.transportstyrelsen.se/Global/Publikationer/Sjofart/Sjosakerhetsarbete\\_1994\\_2001\\_rapport.pdf](http://www.transportstyrelsen.se/Global/Publikationer/Sjofart/Sjosakerhetsarbete_1994_2001_rapport.pdf) ).

<sup>5</sup> Undantagen är de fall där Färjerederiet utför trafik på entreprenad, till exempel åt Ekerö och Jönköpings kommuner.

Många av företagen förekommer i både SITS och Skärgårdsredarnas medlemsmatrikel. Utgångspunkten för att skapa en rampopulation var förteckningen över Skärgårdsredarnas medlemmar, som var försedda med e-postadresser. Därefter kompletterades uppgifterna med företag från SITS som inte var medlemmar i Skärgårdsredarna. Dessa var enbart försedda med postadresser. När dubletter rensats bort omfattade den initiala rampopulationen 392 företag, varav 89 var medlemmar i Skärgårdsredarna och 303 endast fanns i SITS-systemet.

## 2.2 Datainsamling

Uppgiftsinsamlingen genomfördes i form av en webbenkät. Information om undersökningen skickades till Skärgårdsredarnas medlemmar via e-post och till ägare av passagerarfartyg (enligt SITS) genom ett postalt utskick.

Huvudutskicket gjordes i februari månad år 2013 och påminnelser sändes ut under februari och mars månad.

## 2.3 Mätning/frågeformulär

För att identifiera önskad målpopulation konstruerades ett antal inledande frågor i formuläret för att exkludera de företag eller organisationer som inte bedriver linjetrafik, helt eller delvis i egen regi eller på uppdrag av kommersiellt företag. Dessa frågor var:

"Har Ert företag eller organisation, helt eller delvis, bedrivit båttrafik under kalenderåret 2012 i någon av nedanstående former?"

1. Linjetrafik, helt eller delvis i egen regi eller på uppdrag av kommersiellt företag (tidtabellsbunden trafik längs en bestämd rutt)
2. Linjetrafik, uteslutande offentligt upphandlad eller med skattemedel subventionerad trafik (tidtabellsbunden trafik längs en bestämd rutt)
3. Beställningstrafik och/eller chartertrafik
4. Rundresor där passagerarna åker tillbaka till samma utgångspunkt
5. Trafik som anordnas vid särskilda evenemang
6. Resor där logi och andra turisttjänster ingår i resan
7. Resor där det huvudsakliga syftet är något annat än själva persontransporten (ex. sightseeing under själva färden, konsert, måltid, eller evenemang på destinationen)"

Om svaret på fråga nummer 1 är Ja avgör det att man ska besvara enkäten om linjetrafik på vatten. Resten av frågorna ställdes för att tydligare sortera ut den trafik som inte skulle ingå.

I frågeformuläret efterfrågas uppgifter om utbud, resor och fartyg. Frågorna om utbud och resor är uppdelade efter var trafiken bedrivs: inom ett län eller mellan två eller flera län i Sverige. Uppgifterna som efterfrågas om fartygen avser antal totalt samt uppdelat efter bränsleslag och ålder. Vid utformning av frågeformulärets utformning och upplägg utgick man från enkäten som används i undersökningen "Kommersiell linjetrafik på väg" (som i sin tur baserades på den tidigare "Långväga buss"). Dock finns inga frågor rörande utbud i form av linjelängd.

Frågorna i frågeformuläret har delvis tagits fram i samråd med Skärgårdsredarna.





# 3 Erfarenheter och förslag för kommande undersökning

## 3.1 Generellt

Undersökningen om kommersiell linjetrafik på vatten är tänkt att ingå som en del i systemet för kollektivtrafikstatistik där bland annat den officiella statistiken avseende färdtjänst och riksfärdtjänst samt statistik om lokal och regional kollektivtrafik och kommersiell linjetrafik på väg (tidigare långväga buss) ingår.

Det är därför av vikt vid utformning och utveckling av de olika statistikprodukterna att utgå från gemensamma definitioner, enhetliga begrepp och tydliga populationsavgränsningar.

Även om alla statistikprodukter i dag inte är officiell statistik så är kvalitetsbegreppet framtaget för den officiella statistiken<sup>6</sup> det rekommenderade ramverket att utgå från.

Det finns fem huvudkomponenter i kvalitetsbegreppet avseende den officiella statistiken:

- **Innehåll:** Undersökningspopulationen ska vara tydligt definierad och avgränsad för de olika statistikprodukterna i systemet för kollektivtrafikstatistik. De olika statistikprodukterna ska komplettera men inte överlappa varandra. De variabler som används i statistikproduktionen ska vara definierade och de statistiska mått som används vara väl specificerade. Referenstid för undersökningen ska framgå.
- **Tillförlitlighet:** Statistikens tillförlitlighet ska beskrivas i termer av källor för osäkerhet och tänkbara konsekvenser för statistiken. Källor för osäkerhet kan finnas i såväl rampopulation, mätförfarande, bearbetningssteg som i bortfallet.
- **Aktualitet:** Vanligen efterfrågas statistik som beskriver nuläget varför statistikens framställningstid och publiceringsdatum, men också dess frekvens och punktlighet, är avgörande för den upplevda kvaliteten.
- **Jämförbarhet och sammanvändbarhet:** För att möjliggöra sammanvändbarhet och jämförbarhet mellan de olika statistikprodukterna inom kollektivtrafikstatistiksystemet behöver både definitioner av olika begrepp och variabler och referensperioderna i de olika statistikprodukterna vara desamma.

---

<sup>6</sup> Tillräcklig kvalitet och kriterier för officiell statistik. Riktlinjer från Rådet för den officiella statistiken 2006:1

- **Tillgänglighet och förståelse:** Tillgängligheten till och förståelse för statistiken är beroende av hur den sprids, både till form och media (papper och tryckt, elektroniskt i pdf och tabeller eller interaktiva databaser), men också hur statistiken presenteras (tabeller, diagram, text). Även specialbearbetning av primärmaterial, eller alternativt direkt tillgång till primärmaterial, vilket ger möjlighet att själv framställa statistik man är intresserad av, ökar tillgängligheten till statistiken.

## 3.2 Population och ram

### Förslag till utveckling av rampopulation

Idealt skulle vi när vi utformar denna undersökning vilja nå samtliga företag/rederier i Sverige som bedriver kommersiell linjetrafik på vatten. Detta kan benämnas som undersökningens *intressepopulation*.

I praktiken blir man av kostnadsskäl oftast tvungen att göra någon avgränsning och t.ex. exkludera de allra minsta företagen. När denna avgränsning gjorts kan man sägas ha identifierat sin målpopulation, dvs. den mängd av objekt (här: företag) man inkluderar i sin undersökning. Man kan då endast uttala sig och dra slutsatser om de företag som ingår i målpopulationen.

För att identifiera en rampopulation som överensstämmer med målpopulationen så nära som möjligt användes Transportstyrelsens SITS-register och Skärgårdsredarnas medlemsmatrikel. En tredje källa är Samtrafikens uppgifter ur Gemensamt Trafikinformationssystem, (GTI), som alla kollektivtrafikföretag är skyldiga att anmäla sina tidtabeller till sedan den 1 augusti 2012. I GTI ska alltså i teorin finnas alla företag som avser bedriva linjebunden trafik, 21 dagar innan trafiken startar. Inför denna undersökning gjordes ett uttag avseende företag som bedrivit trafik under vecka 26 år 2012, och då identifierades endast två företag (som även förekommer i de två andra registren). I den här undersökningen identifierades till slut 23 företag som bedrev linjetrafik under 2012 (se avsnitt 3.3), vilket indikerar att entreprenörerna inte känner till, eller inte respekterar, denna anmälningsplikt i någon större utsträckning.

Antalet företag i de valda källorna är tämligen stort i förhållande till antalet företag som till slut identifierades som aktuella för att ingå i målpopulationen och besvara frågorna. Bortfallet i undersökningen var stort och även om vi antar att ett stort antal av bortfallet i själva verket är övertäckning, dvs. inte ingår i målpopulationen, är detta inte bekräftat.

I SITS finns bland annat uppgifter över den som är registrerad som ägare. Dessa uppgifter avser många gånger privatpersoner för vilka informationen är knapphändig. Det är därför svårt att avgöra hur många av de företag eller organisationer som inte svarat på undersökningen som faktiskt borde ingå i populationen. Med stor sannolikhet utgörs objektbortfallet av ett stort antal företag eller organisationer som inte borde ingå bland de svarande.

Inför kommande undersökningsomgång är ett förslag att helt enkelt utgå från de svarande företagen i 2012 års undersökning och komplettera med ev. nytilkomna fartyg i SITS samt nya medlemmar i Skärgårdsredarna. Ett annat alternativ är att göra en ny genomgång av samtliga knappt 400 företag som kontaktades i 2012 års undersökning för att få en mer fullständig bild av vilka företag som är aktuella för undersökningen. Tillvägagångssättet skulle då kunna vara följande:

Om det är möjligt att få ut organisationsnummer för företagen i de båda registren skulle man i ett första steg kunna göra en matchning mot SCB:s företagsdatabas och på så sätt exkludera dels företag som inte varit aktiva under det eller de senaste åren och dels de allra minsta företagen. Alternativt kan man försöka med en matchning på företagsnamn.

Därefter borde samtliga företag kunna kontaktas via telefon för att få bekräftat vilka som ingår i den tänkta målpopulationen. Vid en sådan kontakt kan dessutom kontaktuppgifter (namn, e-postadress och telefonnummer) inhämtas till den på företaget som bedöms vara mest lämplig att besvara enkäten. Information om när och hur uppgiftsinsamlingen kommer att genomföras kan också lämnas vid denna kontakt.

Enligt information från bland annat Samtrafiken är antalet företag som bedriver kommersiell linjetrafik på vatten och som rapporterat in trafik till Samtrafiken relativt få. Dock har uttaget från Samtrafiken avgränsats till några specifika veckor under året.

### 3.3 Datainsamling

147 av 392 företag, eller 38 procent, har svarat på undersökningen via webbformuläret eller i telefon i återkontaktsfasen. Av dessa 147 företag besvarade drygt 50 företag de inledande frågorna på ett sätt så att de klassificerades som ingående i målpopulationen.

Vid den inledande granskningen av de inkomna uppgifterna visade det sig dock att flera av frågorna hade missuppfattats av uppgiftslämnarna och att svaren i själva verket även omfattade offentligt finansierad (upphandlad) kollektivtrafik. I och med denna upptäckt beslutades att samtliga ca 50 företag skulle återkontaktas per telefon för att få ytterligare information om vilken typ av verksamhet svaren avsåg. Dessa återkontakter gjordes under september månad år 2013.

Efter denna återkontaktsomgång återstod 23 företag som uppgivit att de bedrivit kommersiell linjetrafik på vatten under år 2012.

**Tabell 3.1: Ram- och målpopulation för undersökningen**

	Skärgårdsredarna	Transportstyrelsen*	Totalt
Rampopulation	89	303	392
Angett i enkät att de bedrivit kommersiell linjetrafik	30	22	52
Bedömts ingå i målpopulationen efter återkontakter	15	8	23

\* Exkl. de företag som förekommer i båda registren.

Bland Skärgårdsredarnas medlemmar är andelen svarande 17 procent men bland de företag eller organisationer som ingår i SITS, Transportstyrelsens e-tjänst, är andelen svarande endast 3 procent. Företag som både är medlemmar i Skärgårdsredarna och finns registrerade i SITS har klassats som tillhörande gruppen Skärgårdsredarna.

## Förslag till utveckling av datainsamling

Datainsamlingen föreslås inledas med ett skriftligt utskick (e-post eller vanlig post) med information om undersökningen och inloggningsuppgifter till webb-enkäten. Detta utskick bör därefter följas upp med telefonkontakt till samtliga uppgiftslämnare och uppgifter inhämtas via telefon, alternativt kompletteras om uppgiftslämnaren själv fyllt i uppgifter. I en sådan planerad telefonkontakt kan utredas om företaget bedrivit kommersiell linjetrafik på vatten enligt uppsatta definitioner eller ej. I telefonkontakten kan även olika svåra begrepp redas ut vilket kan förväntas bidra till att datakvaliteten redan från början blir godtagbar.

## 3.4 Mätning/frågeformulär

### Generellt

I frågeformuläret avseende 2012 års verksamhet ställdes frågor om man bedrivit verksamhet på uppdrag åt t.ex. företag, ekonomisk förening eller kommun. Här var tanken att uppgiftslämnarna skulle ange vem som var uppdragsgivare och att vi utifrån kommentarerna skulle kunna identifiera vad som skulle ingå (verksamhet som körs på uppdrag av kommersiella företag) och vad som skulle exkluderas (verksamhet på uppdrag av offentliga institutioner). I några fall har kommentarerna kunnat användas för att avgöra om ett företag ska ingå i undersökningspopulationen eller ej, men eftersom majoriteten av uppgiftslämnarna inte fyllt i några kommentarer har det inte fullt ut varit möjligt att identifiera vad som skulle ingå/exkluderas.

## Förslag utveckling insamlade uppgifter generellt

- Renodla enkätfrågorna så att det tydligt framgår att det endast är verksamhet som bedrivs på rent kommersiell basis som ingår.
- Definitioner och anvisningar bör finnas direkt i anslutning till aktuell fråga i formuläret t.ex. genom ett frågetecken ("?") som visar förklaringar av vad den aktuella frågan avser. Ett separat dokument med alla definitioner och anvisningar kan också finnas men man kan inte räkna med att uppgiftslämnarna tar fram det och läser.
- På sikt, förslagsvis från och med undersökningsår 2014 föreslås föregående års uppgifter finnas i enkäten, som stöd för uppgiftslämnarna. Om lämnade uppgifter avviker alltför mycket från föregående års uppgifter ombeds uppgiftslämnaren kommentera avvikelserna.
- Frågor om utbud i form av total linjelängd bör läggas till för att passagerarplatskilometer ska kunna beräknas. Det bör även undersökas om det är möjligt att lägga till frågor om transportarbetet (passagerarkilometer).
- På längre sikt kan en alternativ datakälla vara Samtrafikens tidtabeller, som plockas ut av Trafikanalys tre veckor per år. Enligt kollektivtrafiklagen och en förordning från Transportstyrelsen<sup>7</sup> ska alla kollektivtrafikföretag, även för sjötrafik, anmäla sina hållplatser och sin tidtabell till Samtrafiken från den 1 augusti 2012. Om Trafikanalys skapar en modell för uppräknings av antal avgångar och utbudet i fartygskilometer till helår skulle de uppgifterna kunna förifyllas i enkäten och underlätta för uppgiftslämnarna. För närvarande speglar dock antalet anmälda företag i Samtrafiken inte på långa vägar förhållandena i verkligheten.

## Utbud

Vad som egentligen avses med kommersiell linjetrafik har trots de inledande frågorna i enkäten inte varit helt enkelt att utläsa av enkäten. Eftersom även annan typ av trafik exempelvis matkryssningar också omfattar tidtabellsbunden trafik längs en bestämd rutt finns det uppenbara definitionsproblem. Matkryssningar definieras i denna undersökning som resor där det huvudsakliga syftet är något annat än själva persontransporten. De företag som bedriver sådan typ av trafik ska således inte ingå bland de svarande.

En uppgift som är behäftad med stor osäkerhet är den om antal linjer som körs på uppdrag åt exempelvis företag, ekonomisk förening eller kommun. Flera av de företag som under 2012 bedrivit upphandlad trafik har inkommit med uppgifter som på ett felaktigt sätt registrerats som linjer som körs på uppdrag. I detta fall skulle frågeställningen behöva omformuleras med ett förtydligande om att upphandlad trafik inte ska ingå. Utifrån de kommentarer som lämnats har det i vissa fall varit möjligt att urskilja denna typ av trafik och exkludera de svar som utgår från upphandlad trafik

---

<sup>7</sup> TSFS 2012:2

Frågan om totalt antal sittplatser har missuppfattats av uppgiftslämnarna, så gott som samtliga uppgiftslämnare har summerat antalet sittplatser per fartyg.

Utbud	Antal	Anmärkning
1) Antal linjer i egen regi	<input type="text"/> st	<input type="text"/>
2) Antal linjer som körs på uppdrag (ex. företag, ekonomisk förening eller kommun) fyll i åt vem/vilka i anmärkningsrutan	<input type="text"/> st	<input type="text"/>
3) Antal linjer där del av fartyg upplåts åt annan organisation (ex. regional kollektivtrafikmyndighet, företag, ekonomisk förening eller kommun) fyll i åt vem/vilka i anmärkningsrutan	<input type="text"/> st	<input type="text"/>
4) Totalt antal sittplatser som ni erbjöd under året	<input type="text"/> st	<input type="text"/>

Figur 3.1: Exempel från enkäten, frågor om utbud

## Förslag till förändring av insamlade uppgifter om utbud:

- Inga företag har uppgivit att de bedriver verksamhet där del av fartyg upplåts åt annan organisation, varken inom eller mellan län. Frågan föreslås därför utgå.
- Gör det obligatoriskt att besvara kommentaren till frågan om på vems uppdrag man bedrivit kommersiell linjetrafik (fråga 2 ovan) om det bedöms vara viktig information för undersökningen.
- När det gäller antal sittplatser – be uppgiftslämnarna lista sina fartyg samt uppgift om antal sittplatser (eller egentligen tillåtet antal passagerare) samt antal avgångar, se exempel nedan:

Tabell 3.2: Förslag på utformning av fråga om passagerarkapacitet

	Fartygsnamn	Antal passagerare enligt passagerarcertifikat	Antal avgångar 2013
1			
2			
3			
4			
...			

## Resor

På samma sätt som när det gäller utbud är det oklart vad uppgiftslämnarna svarat för när det gäller antal resande och avgångar, om det enbart är rent kommersiell verksamhet eller om även offentligt finansierad verksamhet ingår. Kommentarer om på vems uppdrag man bedrivit verksamhet saknas i samtliga fall.

## **Förslag till förändring av insamlade uppgifter om resor:**

- Renodla formuläret och gör tydligt att det endast är passagerare/avgångar inom den rent kommersiella verksamheten som ska redovisas. Bör göras på varje sida i enkäten.
- Gör det obligatoriskt att besvara frågan om på vems uppdrag man bedrivit kommersiell linjetrafik om det bedöms vara viktig information för undersökningen.

## **Fartyg**

I undersökningen avseende år 2012 kunde flera av de uppgiftslämnare Statisticon varit i kontakt med inte lämna uppgift om fartygen drivs med diesel MK1 eller MK3. Detta gällde för 14 av totalt 72 dieseldrivna fartyg. Även frågan om fartygens ålder har i några fall varit svåra för kontaktpersonen att besvara.

Utifrån enkätsvaren har det inte varit möjligt att urskilja om lämnade uppgifter om fartyg avser enbart de fartyg som använts för den kommersiella linjetrafiken eller även eventuellt andra fartyg.

## **Förslag till förändring av insamlade uppgifter om fartyg:**

- Om typ av diesel är en viktig uppgift för undersökningen föreslås att kontakt tas med branschorganisation (Skärgårdsredarna) för att diskutera denna problematik och om det är så att frågan eller svarsalternativen behöver förtydligas på något sätt.
- Ett annat förslag är att utreda om det i t.ex. Transportstyrelsens SITS-register eller i Skärgårdsredarnas medlemsuppgifter finns uppgifter om fartygen såsom passagerarkapacitet, ålder samt typ av drivmedel. Om sådana uppgifter finns tillgängliga skulle dessa kunna förtryckas i enkäten och uppgiftslämnarna endast behöva justera eller godkänna dem. Detta skulle dessutom kunna minska uppgiftslämnarbördan.
- Om enkätsvaren endast ska avse de fartyg som (helt eller delvis) används i kommersiell linjetrafik bör även detta diskuteras med representanter för branschorganisationen. Är det möjligt att göra en sådan redovisning? Om detta efterfrågas i enkäten bör detta framgå tydligt i frågeformuläret.

## 3.5 Några resultat från undersökningen

I följande avsnitt redovisas några resultat från undersökningen. Resultaten avser endast de företag som besvarat undersökningen. De är därför inte generaliserbara till målpopulationen, dvs. samtliga företag som bedrivit kommersiell linjetrafik på vatten under 2012, utan avser endast svarande företag. Vi kan inte vara säkra på att vi fångat samtliga (eller rätt) företag i den önskade målpopulationen.

De 23 svarande företagen driver 91 linjer, varav en majoritet (70 st.) drivs i egen regi och återstoden på uppdrag. Nedanstående text fokuserar på den verksamhet som bedrivs helt i egen regi.

Det förekommer inte att del i ett fartyg upplåts åt en annan organisation eller företag. Kommersiell linjetrafik bedrivs huvudsakligen inom det egna länet, 56 av de 70 linjerna som bedrivs i egen regi avser trafik inom län.

Antalet inrapporterade avgångar i egen regi är drygt 35 000, och av dessa är nästan samtliga, 96 procent, inom det egna länet.

De företag som ingår i undersökningen har sammanlagt redovisat att antalet resenärer för trafik i egen regi var knappt 1 miljon under år 2012, i stort sett samtliga resor sker inom det egna länet.

De svarande företagen har 74 fartyg varav 72 är dieseldrivna. Tre fjärdedelar av fartygen är minst 30 år gamla, en tredjedel är äldre än 60 år. Hälften av fartygen har minst 100 sittplatser.



# Bilaga 1: Frågeblankett

## Del 1. Inrikes trafik – inom län

### Utbud

Antal linjer i egen regi

Antal linjer som körs på uppdrag

Antal linjer där del i fartyg upplåts åt annan organisation

Totalt antal sittplatser som erbjöds under året

### Resor

Antal passagerare/påstigande

- Ordinarie linjelagd trafik – egen regi
- Ordinarie linjelagd trafik – på uppdrag av annan organisation
- Förstärkningstrafik – egen regi eller på uppdrag av annan organisation

Antal avgångar under året

- Ordinarie linjelagd trafik – helt i egen regi
- Ordinarie linjelagd trafik – helt eller delvis på uppdrag av annan organisation
- Förstärkningstrafik – egen regi eller på uppdrag av annan organisation

## Del 2. Inrikes trafik – mellan län

### Utbud

Antal linjer i egen regi

Antal linjer som körs på uppdrag

Antal linjer där del i fartyg upplåts åt annan organisation

Totalt antal sittplatser som erbjöds under året

### Resor

Antal passagerare/påstigande

- Ordinarie linjelagd trafik – egen regi
- Ordinarie linjelagd trafik – på uppdrag av annan organisation
- Förstärkningstrafik – egen regi eller på uppdrag av annan organisation

Antal avgångar under året

- Ordinarie linjelagd trafik – helt i egen regi
- Ordinarie linjelagd trafik – helt eller delvis på uppdrag av annan organisation
- Förstärkningstrafik – egen regi eller på uppdrag av annan organisation

## Del 3. Fartyg

Fartyg som används för inrikes resor.

### Fartyg

Totalt antal fartyg som drivs med diesel, fördelade efter typ av diesel och ålder

Totalt antal fartyg som drivs med alternativa bränsletyper, fördelade efter bränsletyp och ålder på fartyg

Antal passagerare per fartyg

## Del 4. Definitioner

Undersökningen ska endast besvaras av sjötrafikföretag eller organisation som bedrivit kommersiell linje- och kollektivtrafik på vatten, inrikes trafik, såväl trafik inom ett län som trafik mellan län, helt eller delvis under kalenderåret 2012.

Dessutom ska endast företag eller organisation som bedriver verksamhet i egen eller delvis i egen regi, eller som utför trafik åt ett kommersiellt företag eller ekonomisk förening, ingå.

För definition av kollektivtrafik tillämpas Transportstyrelsens tolkning enligt nedan:

### Kollektivtrafik

Kollektivtrafik definieras i kollektivtrafiklagen med en hänvisning till EU:s kollektivtrafikförordning 1370/2007. I förordningens artikel 2 a definieras kollektivtrafik som persontransporttjänster av allmänt ekonomiskt intresse som erbjuds allmänheten fortlöpande och utan diskriminering.

Transportstyrelsen tolkar definitionen som att begreppet omfattar trafik som har som huvudsyfte att transportera passagerare på en tidtabellbunden linje.

Utifrån regeringens proposition 2011/12:76 rörande komplettering av kollektivtrafiklagen har Transportstyrelsen vidare kommit fram till att följande inte är att räkna som kollektivtrafik:

- beställningstrafik och chartertrafik
- rundresor där passagerarna åker tillbaka till samma utgångspunkt
  - detta innebär att s.k. hop-on hop-off-trafik med tidtabell räknas som kollektivtrafik, men inte sightseeingresor där man inte kan gå på och av under färd
- trafik som anordnas vid särskilda evenemang
- resor där logi eller andra turisttjänster ingår i resan
- resor där det huvudsakliga syftet är något annat än själva persontransporten
  - sådana syften kan t.ex. vara sightseeing, konsert eller måltid under själva färden.

Med fortlöpande avses här även trafik som endast bedrivs under vissa perioder under året.

Observera att förstärkningstrafik (varaktig eller tillfällig trafik, vid stora trafikströmmar, utöver vad som angetts i tidtabell exempelvis i högtrafik eller vid särskilda evenemang) också skall redovisas. Däremot skall beställningstrafik, chartertrafik, eller annan liknande tillfällig trafik enligt punktsatserna ovan inte redovisas.

### **Kommersiell trafik**

Med kommersiell trafik avses trafik som inte regleras genom avtal med det offentliga. Kommersiell trafik bedrivs av ett trafikföretag eller på uppdrag av kommersiellt företag (t.ex. fastighetsägare) utifrån rent marknadsmässiga bedömningar och utan det offentligas inblandning. T.ex. beslutar trafikföretaget eller uppdragsgivaren helt på egen hand om linjesträckning, prissättning och när trafiken ska etableras eller upphöra.

### **Inrikes trafik**

Samtliga uppgifter avseende såväl utbud som resor ska fördelas på trafik inom län och trafik mellan län (i den utsträckning sådan trafik bedrivs) för förklaring se nedan:

- Inom län: linje- och kollektivtrafik som i huvudsak sker inom ett län.
- Mellan län: linje- och kollektivtrafik som överskrider åtminstone en länsgräns.

## **Utbud**

Ange hur många linjer som ni bedriver i egen regi. En linje som körs tur och retur räknas som en (1) linje även om fartyget gör ett uppehåll. Om något annat företag kör Er linje på uppdrag av Er ska ni ändå fylla i den linjen under fråga 1 (inom län) och 5 (mellan län).

Om Ert företag har tillstånd för en linje men anlitar en entreprenör (rederi) för utförandet räknas det ändå som trafik i egen regi och ska rapporteras under fråga 1 (inom län) och 5 (mellan län). Trafik som helt och hållet sker på uppdrag åt annan huvudman (t.ex. företag, ekonomisk förening eller kommun) inkluderas inte under egen regi utan ska rapporteras under fråga 2 (inom län) och 6 (mellan län). Fyll i hur många av Era linjer som delvis upplåts åt annan organisation under fråga 3 (inom län) och 7 (mellan län).

Ange det totala antalet sittplatser som Ni erbjuder under det aktuella kalenderåret, det vill säga antalet avgångar multiplicerat med antalet sittplatser i fartyget under fråga 4 (inom län) och 8 (mellan län). Har Ni fartyg med olika antal sittplatser går det ändå att räkna ut om Ni vet antalet avgångar per fartyg. Vet Ni inte det får Ni försöka komma så nära som möjligt genom att räkna ut ett medelvärde på antalet sittplatser och multiplicera det med antalet avgångar (se nedan vad som avses med en avgång).

## **Resor**

Redovisade resor och transportarbete skall omfatta inrikes resor som genererar biljetintäkter eller motsvarande till det egna företaget. Detta medför att resor på vatten som körs uteslutande åt regional kollektivtrafikmyndighet på entreprenad

inte skall rapporteras. Denna uppgift lämnas i stället av respektive regional kollektivtrafikmyndighet. Resor på vatten som framförs på uppdrag åt annan kommersiell aktör, eller där platser upplåts åt annan (kan vara både offentlig och kommersiell aktör), rapporteras.

Ange hur många resor (antal passagerare) som gjorts med Er under året. Termen resa används i denna undersökning synonymt med en påstigning, det vill säga en tur- och returresa räknas som två resor. Ange Totalt antal resor, och fördelat på ordinarie linjelagd trafik – egen regi; ordinarie linjelagd trafik – på uppdrag av annan organisation (ex. regional kollektivtrafikmyndighet, företag, ekonomisk förening eller kommun) och förstärkningstrafik – egen regi eller på uppdrag av annan organisation under fråga 9 (inom län) och 11 (mellan län). Med förstärkningstrafik menas varaktig eller tillfällig trafik, vid stora trafikströmmar, utöver vad som angetts i tidtabell exempelvis i högtrafik eller vid särskilda evenemang. Om trafiken sker i egen regi men del av fartyg upplåts åt annan organisation (t.ex. regional kollektivtrafikmyndighet, företag, ekonomisk förening eller kommun), ska resandet delas upp i "egen regi" och "på uppdrag" när ni rapporterar antal passagerare. Samtliga resor under året redovisas.

Ange hur många avgångar ni haft under året. Ange Totalt antal avgångar, och fördelat på ordinarie linjelagd trafik – egen regi; ordinarie linjelagd trafik – på uppdrag av annan organisation (ex. regional kollektivtrafikmyndighet, företag, ekonomisk förening eller kommun) och förstärkningstrafik – egen regi eller på uppdrag av annan organisation under fråga 10 (inom län) och 12 (mellan län). Med avgång avses en linjetur, oavsett hur många hållplatser fartyget stannar vid. Avgång från starthållplatsen räknas som en separat avgång, start från ändhållplatsen (vid returresa) räknas som en separat avgång.

## **Fartygsuppgifter**

Observera att alla fartyg som Ert företag använder för inrikes resor skall redovisas under rubrikerna Bränsletyper och Sittplatser.

Ange hur många av Era fartyg som drivs med diesel som bränsle under fråga 13. Fartyg som huvudsakligen drivs med MK1 och MK3 (Gasoil) ska särredovisas, men inkluderas också i det totala antalet dieselfartyg som Ni anger i raden ovanför.

Fördela Era dieselfartyg i de olika åldersintervallen under fråga 14.

Ange hur många av Era fartyg som drivs på övriga bränsletyper under fråga 15. Fördela dem även mellan de föreslagna alternativen under fråga 15.

Fördela Era övriga fartyg i de olika åldersintervallen under fråga 16.

## **Sittplatser**

Ange hur många fartyg Ni har Totalt under fråga 17 och fördelat på antal passagerare/sittplatser under fråga 18 enligt indelningen i undersökningen.







Trafikanalys är en kunskapsmyndighet för transportpolitiken. Vi analyserar och utvärderar föreslagna och genomförda åtgärder inom transportpolitiken. Vi ansvarar även för officiell statistik inom områdena transporter och kommunikationer. Trafikanalys bildades den 1 april 2010 och har huvudkontor i Stockholm samt kontor i Östersund.

**Trafikanalys**  
Torsgatan 30  
113 21 Stockholm

Tel 010 414 42 00  
Fax 010 414 42 10  
trafikanalys@trafa.se  
[www.trafa.se](http://www.trafa.se)